КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра суспільствознавчої освіти

Програма підвищення кваліфікації учителів історії та громадянської освіти

«Інтегрований підхід для галузі громадянської та історичної освіти як спосіб реалізації компетентнісної моделі навчання НУШ відповідно до освітніх результатів ДСБО»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри суспільствознавчої освіти

(протокол №9 від 18.09.2026 р.)

Завідувач кафедри Галина СОХАНЬ

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(протокол № 6 від 01.10.2026 р.)

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

1.ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Розробник: старший викладач кафедри суспільствознавчої освіти Костюк Ірина Альбертівна.

Напрям підвищення кваліфікації: Реалізація Державного стандарту базової середньої освіти педагогічними працівниками, які викладають предмети громадянської та історичної освітньої галузі; сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти. Наказ МОН України від 12.10.2022 № 904. Програма реалізує задачі **Модуля 4. Організація освітнього процесу з предметів/інтегрованих курсів: Тема 4.1.** Особливості викладання предметів/інтегрованих курсів відповідної освітньої галузі.

Термін дії програми: з 01.01.2027 р. до 31.12.2031 р.

Рецензенти:
Танчин Ігор Зіновійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільствознавчої освіти, заступник директора КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»;
Сохань Галина Степанівна, кандидат філологічних наук, завідувач кафедри суспільствознавчої освіти КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти».

І. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми

Сучасна середня освіта функціонує в умовах глибоких суспільних, технологічних і культурних трансформацій. Українська школа дедалі частіше стикається з викликом підготовки учнів не лише до успішного складання іспитів, а й до життя в складному, динамічному та суперечливому світі, обтяженого повномасштабною та неспровокованою агресією російської федерації. У цьому контексті ключовим завданням освіти стає формування критичного мислення, громадянської відповідальності, здатності аналізувати соціальні процеси, працювати з інформацією та ухвалювати зважені рішення. Саме тому інтегровані підходи до навчання набувають стратегічного значення, а не залишаються лише методичною альтернативою.

Історія та громадянська освіта мають спільну світоглядну основу і взаємодоповнюють одна одну. Історія забезпечує глибоке розуміння минулого, показує причини й наслідки подій, тяглість і зміни в розвитку суспільства, формує навички роботи з джерелами та різними інтерпретаціями. Вивчення історії як цілісного процесу, де події, явища історії України тісно пов'язані із регіональною, європейською та світовою історією надає підліткам можливість бачити своє місце у глобальних процесах минулого, сучасного та майбутнього. Громадянська освіта, своєю чергою, спрямована на усвідомлення цінностей демократії, прав людини, верховенства права, участі в житті громади та відповідального громадянства. Їх інтеграція дозволяє подолати фрагментарність знань і перейти до цілісного осмислення суспільних процесів — від історичного досвіду до сучасних викликів і особистих життєвих виборів учнів, пов'язаних із екзестенційною загрозою для української національної ідеї, кризою та крихкістю демократії, міжнародного правового порядку та геополітичних викликів.

Особливої актуальності інтеграція набуває в базовій школі (5–9 класи), коли відбувається інтенсивне формування світогляду, ідентичності та ціннісних орієнтирів підлітків. У цей період учні потребують не лише фактологічних знань, а й можливостей для осмислення складних моральних, соціальних і політичних питань. Інтегроване навчання створює умови для розвитку критичного мислення, уміння бачити причинно-наслідкові зв'язки, співвідносити минуле й сучасність, аналізувати альтернативи та прогнозувати наслідки рішень.

Очікувані результати навчання згідно ДСБО охоплюють взаємопов'язані групи умінь. Досягнення цих результатів є ускладненим у межах ізольованого предметного навчання, натомість інтегрований підхід створює умови для комплексного формування зазначених компетентностей у процесі виконання змістовно й діяльнісно насичених завдань, спрямованих на формування наскрізних умінь, передбачених канвою НУШ.

Для вчителя інтегровані підходи означають перехід від відтворення змісту до організації навчальної діяльності, у центрі якої — учень як активний учасник пізнання. Проєктне навчання, дослідження, дискусії, робота з кейсами та

міжпредметними завданнями дозволяють формувати ключові й наскрізні компетентності, передбачені Державним стандартом базової середньої освіти. Саме тому підготовка вчителів до впровадження інтегрованих підходів є необхідною умовою реалізації цілей Нової української школи.

Таким чином, інтегрований підхід у викладанні історії та громадянської освіти є не лише педагогічно доцільним, а й нормативно обґрунтованим. Ця освітня програма спрямована на формування в педагогів цілісного бачення інтеграції історії, громадянської освіти та інших предметів, розвиток методичної компетентності, готовності працювати з міждисциплінарним змістом і створювати навчальне середовище, у якому знання, цінності та особистий досвід учнів взаємодіють і взаємно підсилюють одне одного.

Освітній процес за Програмою передбачає поєднання синхронних інтерактивних занять, які об'єднують лекційне представлення матеріалу та його практичне застосування і можуть проводитися в очному або онлайн-форматі через: семінари / вебінари та онлайн-лекції на платформі Zoom; віртуальні практичні заняття (вправи та розбір кейсів у реальному часі, колективна робота над практичними завданнями); групові тематичні дискусії з використанням інтерактивних інструментів (чат, опитування, спільні онлайн-документи).

Цільова група: учителі історії та громадянської освіти.

Обсяг: 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Форма навчання: очно-дистанційна

Мета програми – підвищення професійної компетентності педагогічних працівників щодо проєктування та реалізації інтегрованих підходів у викладанні історії та громадянської освіти із залученням змісту та дидактичних підходів мовно-літературної, природничої, мистецької та соціальної та здоров'язберігаючої освітніх галузей відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти та концепції Нової української школи.

Завдання програми:

- поглиблення розуміння концептуальних засад громадянської та історичної освітньої галузі відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти та канви НУШ;
- формування здатності проєктувати освітній процес з історії та громадянської освіти на основі інтегрованого підходу;
- розвиток уміння поєднувати зміст історичної та громадянської освіти з іншими освітніми галузями;
- удосконалення навичок добору навчального змісту, методів і форм організації навчальної діяльності відповідно до очікуваних освітніх результатів;
- розвиток професійної готовності до організації навчальної діяльності учнів із використанням проєктних технологій, навчальних дискусій, аналізу джерел;
- формування здатності здійснювати формувальне, тематичне та підсумкове оцінювання в умовах інтегрованого навчання;

- розвиток умінь професійної рефлексії, аналізу власної педагогічної практики та планування її вдосконалення.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:

- професійно-педагогічна компетентність – здатність моделювати зміст навчання відповідно до освітніх результатів учнів [А2.1]; здатність формувати в учнів ключові компетентності та уміння [А2.2]; здатність здійснювати інтегроване навчання [А2.3];
- мовно-комунікативна компетентність – здатність формувати і мовно-комунікативні уміння та навички в учнів [А1.4];
- психологічна компетентність – здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів [Б1.1];
- компетентність до педагогічного партнерства – здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-орієнтованої) взаємодії з учасниками/учасницями освітнього процесу [Б3.1];
- прогностична компетентність – здатність планувати освітній процес [Г1.2].

Очікувані результати навчання.

Слухач/ка після навчання на цьому курсі:

- усвідомлює місце та роль громадянської й історичної освіти у формуванні світогляду, громадянської позиції та ключових компетентностей учнів;
- демонструє здатність моделювати інтегрований освітній процес з урахуванням ієрархії освітніх результатів ДСБО;
- уміє планувати досягнення освітніх результатів у різних часових вимірах;
- володіє методиками інтегрованого навчання, міждисциплінарної / міжпредметної взаємодії та діяльнісного підходу та застосовує їх.

Контроль за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях – індивідуальне та фронтальне опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях – експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних питань з теми.

Оцінювання розглядається як засіб одержання зворотної інформації про результативність підвищення кваліфікації та внесення коректив до методики роботи зі слухачами курсів, здійснюється з урахуванням активної участі педагогічних працівників у всіх видах навчальної діяльності та результатів виконання практичних і самостійних завдань . Програмою передбачено участь у практичних заняттях, групових обговореннях і навчальних дискусіях; виконання практичних завдань у межах модулів; підсумкова самостійна робота (за окремими рекомендаціями); професійна рефлексія за результатами навчання.

Критерії оцінювання

Результати навчання слухачів курсів оцінюються за шкалою «зараховано/не зараховано» залежно від відвідування, а також виконання завдань не менше 75 % від запланованого. Самостійна робота оцінюється за принципом «зараховано/не зараховано». Критеріями зарахування є відповідність змісту поставленому завданню, практична спрямованість роботи, використання положень Державного стандарту базової середньої освіти та громадянської й історичної освітньої галузі, а також наявність авторських висновків і професійної рефлексії.

Особливості реалізації програми

Реалізація програми передбачає навчання вчителів як у дистанційному, так і в очному форматі. Навчальні заняття у синхронному режимі проводяться з використанням ZOOM, Moodle. Програмою передбачено виконання самостійної роботи.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації: сертифікат видається відповідно до кількості прослуханих годин, за умови не менше 50 % від загальної кількості.

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

3. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви тем	Кількість годин			
	Усього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Інтеграційно-мотиваційне заняття. Реєстрація учасників. Ознайомлення з програмою. Формування очікувань учасників	**1**		1	
Модуль 1. Зміни у підходах до шкільної історичної, суспільствознавчої освіти у зв'язку із впровадженням Державного стандарту базової середньої освіти. Концептуальні засади громадянської та історичної освіти як відповідь на суспільні виклики вивчення галузі	**5**			
Тема 1. Поняття освітньої галузі. Особливості освітніх результатів навчання у ДСБО 2020.		1	1	
Тема 2. Концептуальні засади громадянської та історичної освітньої галузі 2025.		1	2	
Модуль 2. Інтеграція як освітнє поняття. Моделі інтеграції та особливості їх втілення	**6**			
Тема 3. Інтеграція: змістовий, дидактичний і діяльнісний виміри.		2	4	
Модуль 3. Принципи організації навчального матеріалу в інтегрованому курсі історії та громадянської освіти. Роль модельних програм і підручників.	**4**			
Тема 4. Критерії добору навчального змісту й методичного супроводу.		1	3	
Модуль 4. Організація навчальної діяльності та оцінювання в інтегрованому навчанні	**7**			
Тема 5. Діяльність учня і вчителя для реалізації компетентнісного навчання в ГІО.			4	
Тема 6. Оцінювання як реалізація інтегрованого підходу реалізації Громадянської та історичної освітньої галузі.		3		
Професійна рефлексія. Корисні знання та вміння, отримані на курсах.	**1**		1	
Самостійна робота. Укладання КТП на основі інтегрованого підходу до навчання в ГІО.	**6**			6
Усього	**30**	8	16	6

4. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Інтеграційно-мотиваційне заняття. Реєстрація учасників. Ознайомлення з програмою навчання. Формування очікувань учасників.

Модуль 1. Зміни у підходах до шкільної історичної, суспільствознавчої освіти у зв'язку із впровадженням Державного стандарту базової середньої освіти. Концептуальні засади громадянської та історичної освіти як відповідь на суспільні виклики вивчення галузі

Час за навчальною програмою – 5 годин

Тема 1. Поняття освітньої галузі. Особливості освітніх результатів навчання у ДСБО 2020

План лекційного заняття

1. Поняття освітньої галузі. Архітектура Державного стандарту базової середньої освіти. Канва НУШ: взаємопов'язаність компетентностей і наскрізних умінь.
2. Структура ГІО. Мета і компетентнісний потенціал освітньої галузі ГІО.

План практичного заняття

1. Ієрархія освітніх результатів ДСБО. Ядро знань ГІО. Взаємопов'язаність змісту, умінь та ціннісної складової галузі.
2. Спільні й відмінні цілі історичної та громадянської складових.

Тема 2. Концептуальні засади громадянської та історичної освітньої галузі 2025

План лекційного заняття

1. Поточний стан і виклики освітньої галузі.
2. Переосмислення ролі громадянської та історичної освіти в умовах російсько-української війни та кризи демократії.

План практичного заняття

1. Актуальні орієнтири вивчення історії та громадянської освіти. Особливості реалізації завдань освітньої галузі на різних рівнях загальної середньої освіти.
2. Наскрізні історичні наративи.

Модуль 2. Інтеграція як освітнє поняття. Моделі інтеграції та особливості їх втілення

Час за навчальною програмою – 6 годин

Тема 3. Інтеграція: змістові, дидактичні і діяльнісні виміри.

План лекційного заняття

1. Моделі інтеграції (внутрішньогалузева, міжгалузева, міжпредметні зв'язки, міждисциплінарний та діяльнісний підходи).

2. Модель реалізації ГІО в НУШ. Еволюція завдань ГІО від початкової до базової освіти. Відмінності предметного та інтегрованого підходів.

План практичного заняття

1. Аналіз типових і модельних програм для адаптаційного циклу та циклу базового вивчення предметів з позиції інтеграційного потенціалу
2. Окремішня модель громадянської освіти та вивчення історії у базовій школі: виклики та можливості.
3. Міждисциплінарні підходи та реалізація компетентнісного потенціалу ДСБО. Історія та громадянська освіта і можливості природничої, мовно-літературної, мистецької галузі.
4. Планування досягнення освітніх результатів у різних часових вимірах: цикл, рік тема, урок. Інтеграція як спосіб подолання освітніх втрат.

Модуль 3. Принципи організації навчального матеріалу в інтегрованому курсі історії та громадянської освіти. Роль модельних програм і підручників

Час за навчальною програмою – 4 години

Тема 4. Критерії добору навчального змісту й методичного супроводу

План лекційного заняття

1. Формування компетентностей і сучасного світогляду. Освітній компас 2030.
2. Цінності як базова основа відбору змісту та професійної культури вчителя.

План практичного заняття

1. Що таке оптимальній відбір змісту в сучасному навчанні. Приклади авторських підходів в модельних програмах. Аналіз чинних програм.
2. Формування історичного, критичного та громадянського мислення. Аналіз можливостей сучасних навчальних матеріалів. Дидактична культура вчителя.
3. Інтегрований курс. Інтегрований урок.

Модуль 4. Організація навчальної діяльності та оцінювання в інтегрованому навчанні

Час за навчальною програмою – 7 годин

Тема 5. Діяльність учня і вчителя для реалізації компетентнісного навчання в ГІО

План практичного заняття

1. Читання з розумінням та аналіз історичних й суспільствознавчих джерел у міжпредметному контексті. Формування актуального історичного та суспільствознавчого словника.
2. Проектні технології та навчальна дискусія як реалізація компетентностей учнів НУШ.

Тема 6. Оцінювання як реалізація інтегрованого підходу реалізації Громадянської та історичної освітньої галузі

План лекційного заняття

1.Оцінювання як процес і як результат. Як оцінювати результативність досягнення освітніх результатів галузі ГІО в інтегрованому курсі історичної та громадянської освіти. Приклади компетентнісних завдань.

2. Що треба знати учителю для коректного тематичного, підсумкового та формувального оцінювання як інструменту інтегрованого навчання. Групова дискусія.

Підсумкове заняття. Професійна рефлексія: корисні знання та вміння, отримані на курсах

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНИХ ЗАВДАНЬ

1) Проаналізувати модельну/навчальну програму з ГІО для базової освіти, якою користується вчитель і визначити:

- де можливі поєднання предметних знань освітньої галузі;
- де є можливості міжгалузевої інтеграції;
- які ключові компетентності та наскрізні вміння можна посилити через інтеграцію;
- світоглядний потенціал програми з точки зору розуміння сучасного світу.

Презентувати результати у вигляді схеми / карти інтеграції.

2) Розробити план інтегрованого уроку за самостійно обраною темою для 5-6 чи 7-9 кл. Включати в планований урок роботу з історичним /соціальним джерелом, інтерактивні методи взаємодії з учнями, досягнення конкретних освітніх результатів згідно вимог ДСБО;

3) Розробити авторський приклад навчального проєкту з використанням інтеграції на рівні змісту та досягнення освітніх результатів (в межах освітньої галузі та на основі міжгалузевої інтеграції);

- Критерії оцінювання самостійної роботи:
  - логічність аналізу;
  - чіткість формулювань, коректність педагогічної лексики,
  - відповідність розроблених матеріалів вимогам Державного стандарту базової середньої освіти;
  - рівень когнітивної складності, реалістичність застосування у базовій школі;
  - відповідність концепту інтегрованого підходу у навчанні в галузі громадянської та історичної освіти; логічність і цілісність інтеграції історичної та громадянської та інших складових
  - аргументованість висновків.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Державний стандарт базової середньої освіти : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. Офіц. вид. Київ, 2020.
2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р (зі змінами). Київ, 2016.
3. Концептуальні засади громадянської та історичної освітньої галузі. Київ : МОН України, 2025.
4. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. Київ, 2024.
5. Типові та модельні навчальні програми з історії України та громадянської освіти для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. Київ : МОН України.
6. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80
7. Громадянська освіта в закладах загальної середньої освіти: методичні рекомендації. Київ : МОН України, 2021. URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-instruktyvno-metodychni-rekomendatsii-shchodo-vykladannia-navchalnykh-predmetiv-intehrovanykh-kursiv-u-zakladakh-zahalnoi-serednoi-osvity-u-20252026-navchalnomu-rotsi
8. Локшина О. І. Інтегроване навчання: світовий досвід і українські реалії: наук.-метод. посіб. Київ : Педагогічна думка, 2021.
9. Олена Локшина. Гармонізація шкільної освіти в Україні з європейськими орієнтирами: компетентнісно-орієнтовані трансформації. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714781/1/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0%20%D0%9B%D0%BE%D0%BA%D1%88%D0%B8%D0%BD%D0%B0.pdf
10. Локшина О. І., «КОМПЕТЕНТНІСНА» ІДЕЯ В ОСВІТІ ЗАРУБІЖЖЯ: УСПІХИ ТА ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/7124/1/%D0%9B%D0%BE%D0%BA%D1%88%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D0%9E._%D0%86.pdf
11. А.М.Пижик., Г.С. Черевичний. Методика викладання історії в школі : навчально-методичні рекомендації до вивчення дисципліни та проходження педагогічної практики студентами. Київ : «Астон», 2020. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744486/1/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97-%D0%B2-%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%96.pdf

12. Пометун О. І. Компетентнісно орієнтоване навчання: теорія і практика: навч.-метод. посіб. Київ : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2019.
13. Універсальний дизайн в освіті. Посібник для педагогів. Упор. Н.Софій. – Київ : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. URL: https://center-prpp.ck.ua/wp-content/uploads/2021/07/UniversalniyDizain.pdf
14. Що передбачає нова концепція історичної освіти та які ризики й переваги для учнівства має. URL: https://nus.org.ua/2024/08/20/shho-peredbachaye-nova-kontseptsiya-istorychnoyi-osvity-ta-yaki-ryzyky-j-perevagy-dlya-uchnivstva-maye/
15. OECD. Future of Education and Skills 2030: OECD Learning Compass 2030. Paris : OECD Publishing, 2019. URL: https://www.oecd.org/en/data/tools/oecd-learning-compass-2030.html
16. Council of Europe. Competences for Democratic Culture. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2018.
17. Guide to Curriculum Development. Turning Points on Transforming Middle Schools URL: https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED509803.pdf
18. Kathy Lake. Integrated Curriculum. URL: https://educationnorthwest.org/sites/default/files/integrated-curriculum.pdf
19. Marla Clayton. Designing Multidisciplinary Integrated Curriculum Units. URL: https://connectednational.org/wp-content/uploads/2019/03/LL_Designing_Curriculum_Units_2010_v5_web.pdf
20. Peter Senge, Daniel Kim. From Fragmentation To Integration: Building Learning Communities. URL: https://thesystemsthinker.com/from-fragmentation-to-integration-building-learning-communities/
21. Susan Dark. Integrated Curriculum as an Effective Way to Teach 21st Century Capabilities. URL: https://www.academia.edu/65898568/Integrated_Curriculum_as_an_Effective_Way_to_Teach_21st_Century_Capabilities
22. Tedd Finley. How to Decide What to Do After Your Formative Assessment. URL: https://www.edutopia.org/article/what-do-after-formative-assessment?utm_content=linkpos1&utm_campaign=weekly-2026-02-11&utm_medium=email&utm_source=edu-newsletter